

บันทึก

เรื่อง การสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

กรมสารบรรณคณะรัฐมนตรีฝ่ายบริหารได้มีหนังสือที่ ๙๔๙๔/๒๕๐๐ ลงวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๐๐ ความว่า กระทรวงมหาดไทยได้ขอให้คณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาให้ความเห็นในปัญหาเรื่องการสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่า ตามประกาศพระบรมราชโองการให้สมาชิกภาพแห่งสภาผู้แทนราษฎรของสมาชิกประเภทที่ ๑ สิ้นสุดลงนั้นจะถือว่าเป็นการยุบสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๖๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๙๕ หรือไม่

เกี่ยวกับปัญหาดังกล่าวข้างต้น ปรากฏตามหนังสือของกระทรวงมหาดไทยที่ สร. ๑๖๑๒๙/๒๕๐๐ ลงวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๐๐ ว่า กรมอัยการมีความเห็นซึ่งสรุปได้ว่า พระบรมราชโองการนั้น มีลักษณะและมีผลเป็นพระราชกฤษฎีกาให้ยุบสภาตามมาตรา ๖๕ ของรัฐธรรมนูญ และการสิ้นสุดแห่งสมาชิกภาพทั้งหมดพร้อมกันนั้นมีบัญญัติอยู่ในมาตรา ๕๐ (๑) ซึ่งแบ่งแยกออกได้เป็น ๒ กรณี คือ ออกตามวาระกรณีหนึ่ง กับยุบสภาอีกกรณีหนึ่ง กรณีที่สมาชิกภาพทั้งหมดสิ้นสุดตามประกาศพระบรมราชโองการนี้ หากเรื่องออกตามวาระไม่ ฉะนั้น จึงยังคงเหลือกรณีเดียวคือ ยุบสภา อนึ่ง คำว่า “ยุบสภา” ก็มีความหมายว่า ทำให้สภาสิ้นสภาพไป ตรงตามประกาศพระบรมราชโองการ ดังนี้ กรมอัยการจึงเห็นว่า การสิ้นสุดแห่งสมาชิกภาพตามประกาศพระบรมราชโองการนั้นไม่มีเหตุอันควรฟังว่าเป็นการสิ้นสุดด้วยประการอื่นนอกจากเป็นการยุบสภา

สำหรับกระทรวงมหาดไทยมีความเห็นว่า การสิ้นสภาพของสภาผู้แทนราษฎรชุดเดิมตามประกาศพระบรมราชโองการนั้น เป็นการยกเลิกสถาบันของสภาผู้แทนราษฎรเดิมทั้งหมด เพราะได้ยกเลิกทั้งสมาชิกประเภทที่ ๑ และประเภทที่ ๒ ถ้าหากเป็นการยุบสภาแล้ว สมาชิกประเภทที่ ๒ เดิมก็ยังคงมีสภาพเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๑๑๘ อยู่โดยไม่ต้องตั้งขึ้นใหม่

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมายครุภัณฑ์) ได้พิจารณาปัญหา ดังกล่าวข้างต้นแล้ว ขอเสนอความเห็นดังต่อไปนี้

(๑) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๙๕ มาตรา ๕๐ (๑) ได้บัญญัติถึงการสิ้นสุดพร้อมกันของสมาชิกภาพแห่งสภาผู้แทนราษฎรไว้ว่า “ถึงคราวออกตามวาระหรือยุบสภา” และมาตรา ๖๕ ได้บัญญัติถึงการยุบสภาไว้ว่า “พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจที่จะยุบสภาผู้แทนราษฎร เพื่อให้ราษฎรเลือกตั้ง

สมาชิกใหม่ ในพระราชกฤษฎีกาให้ยุบสภาเช่นนี้ต้องมีกำหนดให้เลือกตั้งสมาชิกใหม่ภายในเก้าสิบวัน” จากบทบัญญัติดังกล่าวนี้จะเห็นได้ว่า การสิ้นสุดพร้อมกันของสมาชิกภาพแห่งสภาผู้แทนราษฎรตามวิธีการยุบสภานั้นจะต้องกระทำโดยพระราชกฤษฎีกา และถ้ามีการยุบสภาในระหว่างที่ใช้งบประมาณตามรัฐธรรมนูญขึ้นแล้ว รัฐธรรมนูญได้บัญญัติถึงผลของการยุบสภาไว้ดังนี้ (๑) ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกใหม่เฉพาะในส่วนสมาชิกประเภทที่ ๑ (มาตรา ๑๑๘)^๑ ซึ่งหมายความว่า สมาชิกภาพของสมาชิกประเภทที่ ๑ เท่านั้นที่สิ้นสุดลง และ (๒) ห้ามมิให้สมาชิกประเภทที่ ๒ ดำเนินการประชุมสภาผู้แทนราษฎรในระหว่างที่สภาต้องถูกยุบตามมาตรา ๖๕ (มาตรา ๑๑๙)^๒ ซึ่งเป็นการรับรองว่า สมาชิกประเภทที่ ๒ ยังคงอยู่ต่อไปแต่จะดำเนินการประชุมสภาผู้แทนราษฎรไปโดยลำพังไม่ได้

(๒) การยึดอำนาจการบริหารราชการแผ่นดินเมื่อวันที่ ๑๖ กันยายน พ.ศ. ๒๕๐๐ กระทำให้สภาผู้แทนราษฎรที่เกิดขึ้นตามรัฐธรรมนูญนั้นสิ้นสภาพลงประกาศพระบรมราชโองการเรื่องการใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ลงวันที่ ๑๘ กันยายน พ.ศ. ๒๕๐๐ ก็ได้รับรองการสิ้นสุดแห่งสภาผู้แทนราษฎรในขณะที่มีการยึดอำนาจนั้น โดยข้อความที่ให้สมาชิกภาพแห่งสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงทั้งประเภทที่ ๑ และประเภทที่ ๒ และระหว่างที่ยังมิได้เลือกตั้งสมาชิกประเภทที่ ๑ ประกาศพระบรมราชโองการยังได้บัญญัติให้สมาชิกประเภทที่ ๒ ซึ่งจะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งขึ้นดำเนินการประชุมสภาผู้แทนราษฎรไปพลางก่อนได้ ซึ่งเป็นวิธีการที่แตกต่างกับการยุบสภาตามรัฐธรรมนูญดังกล่าวมาข้างต้น

(๓) เมื่อการสิ้นสุดของสมาชิกภาพแห่งสภาผู้แทนราษฎรตามประกาศพระบรมราชโองการแตกต่างกับการยุบสภาตามมาตรา ๖๕ ของรัฐธรรมนูญดังกล่าวมาข้างต้นแล้ว ก็ย่อมจะถือไม่ได้ว่าประกาศพระบรมราชโองการให้สมาชิกภาพแห่งสภาผู้แทนราษฎรของสมาชิกประเภทที่ ๑ สิ้นสุดลง เป็นการยุบสภาตามมาตรา ๖๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๙๕

(ลงชื่อ) หยุด แสงอุทัย

(นายหยุด แสงอุทัย)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ตุลาคม ๒๕๐๐

^๑ มาตรา ๑๑๘ ในระหว่างที่มีสมาชิกประเภทที่ ๒ ถ้ามีการยุบสภาตามมาตรา ๖๕ ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกใหม่เฉพาะในส่วนสมาชิกประเภทที่ ๑

^๒ มาตรา ๑๑๙ ภายใต้บังคับมาตรา ๕๐ (๒) (๓) (๔) และ (๕) สมาชิกประเภทที่ ๒ คงอยู่ในตำแหน่งได้ตลอดเวลาที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๑๕ แต่มิให้มีการประชุมดำเนินการของสภาผู้แทนราษฎรในระหว่างที่สภาต้องถูกยุบตามความในมาตรา ๖๕